O DELITO DE INCENDIO IMPRUDENTE: AS QUEIMAS

Álvaro García Ortiz
Fiscal de incendios forestais

Dentro da casuística do incendio, pasados xa os meses angustiosos do verán, pódese indicar dun xeito sosegado o estudo dalgunhas das realidades, que ben podería axudar a diminuír, tarefa nada sinxela, o número de incendios.

Os devastadores incendios acaecidos nas últimas datas, coa trágica consecuencia da perda de once vidas humanas, en Guadalajara, unido ao sobresalto e preocupación que provoca de seu a desaparición de enormes masas forestais, queimadas e arrasadas, xeraron unha grave alarma social que demanda do Ministerio Fiscal unha actuación comprometida e coordinada no exercicio das súas funcións, que ben puidese levarnos a pensar se o tratamento penal é o correcto ou podemos facer un esforzo acusatorio desde as fiscalías.

O artigo 358 do CP delimita: «O que por imprudencia grave provocase algún dos delitos de incendio penados nas seccións anteriores será castigado coa pena inferior en grao ás respectivamente previstas para cada suposto».

En canto ao seu axuizamento, chegouse a suscitar o canal procesual oportuno, alegando nalgúns procesos a súa nulidade e se debía acomodarse aos trámites da Lei do xurado. Certo é que a Lei orgánica 5/95, do 22 de maio, no seu artigo 1 determina que terá competencia para o axuizamento dos delitos atribuídos ao seu coñecemento e decisión por esta ou outra lei respecto dos contidos nas seguintes rúbricas:

e) Dos incendios forestais (art. 352 a 354).

En consecuencia, cando os feitos sexan sancionados por un artigo do Código Penal diferentes aos abrangidos no art. 1 da Lei do xurado exclúe o seu axuizamento polos ditos trámites. Iso significa que aínda que o tipo penal aplicable ao caso inclúa ademais da referencia ao art. 358 calquera dos outros antes mencionados, non se determina pola súa aplicación pura e simple senón

que a dita conduta pódese encadrar nos ditos tipos penais, aínda que non foi cometida dolosamente, senón mediante unha conduta imprudente, cando se produce intencionadamente é clara a acomodación das dilixencias aos trámites da Lei do xurado neste caso a imprudencia queda excluída expresamente.

Por suposto que non só as queimas imprudentes son o obxecto do art. 358, nin moito menos, a casuística da imprudencia é case infinita, a acción típica de plantar lume, tan antiga coma o home, tan común e tan casual é susceptible de adoptar as máis variadas formas, algunhas delas sempre co requisito da imprudencia, grave ou temeraria, foron recollidas pola xurisprudencia.

Así con relación ás redes de iluminación eléctricas, a súa natural situación no medio, o risco que xeran e a relativa frecuencia con que se suceden poden ser considerados incluso estatisticamente unha causa de incendios ponderable, fronte a isto destaca a ausencia case absoluta de condenas, pois seguramente poucos expedientes desta natureza chegan aos xulgados. No entanto é digno de ter en conta que a empresa responsable quizais poida temer máis a repercusión dunha condena penal que o reproche sinxelamente económico da responsabilidade administrativa. Nada obsta a que a omisión da preceptiva limpeza da zona de seguridade ou o estado da propia liña non poidan considerarse como comportamentos imprudentes. En sentenza condenatoria «os acusados permitiron que a vexetación da zona de seguridade da liña eléctrica se encontrase nun defectuoso estado de conservación con relación aos cables, ata o punto de que as pólas dalgunhas árbores estaban próximas aos cables podendo rozalos, o que efectivamente ocorreu»; así razoa a AP de Barcelona, Sec. 5ª, en S do 04-03-2003.

O traballo de determinados profesionais no agro inclúe actividades de risco, nas que non só se valora este risco obxectivo senón tamén dunha maneira rotunda a cualificación de quen a realiza. Hai que ter en conta o seu coñecemento do medio na determinación da culpa da que deriva a imprudencia e a imprevisión ou a falta obxectiva de coidado. Por exemplo o caso do apicultor que realizando tarefas de apicultura propias da época do ano

nunha mañá calorosa e en zona de vexetación seca –circunstancias propias da época estival– auxiliado dun afumador –obxecto normalmente utilizado para facilitar as tarefas– co fin de manexar o enxame evitando picaduras das abellas: «Ao rematar as tarefas que estaba realizando, momento en que se levantara vento na zona, tal e como estaba facendo habitualmente para apagar o afumador, estende as brasas e provoca o incendio» (AP de Segovia, S 12-02-2004). Ou quen «planta lume a residuos industriais consistentes nunha importante cantidade de papeis procedentes da fábrica “S., S.L.” (aproximadamente cen quilos segundo o propio acusado) nun vertedoiro próximo a terreos forestais» (AP de Alicante, Sec. 3ª, S 10-07-2002). Ou o caso dos traballos derivados de cortar cunha radial unha torre de alta tensión en desuso, sen adoptar ningunha medida de precaución para impedir que as faíscas que necesariamente se producen ao actuar na beira dunha superficie metálica ocasionasen o lume. Ou a propia combustión de vertedoiros, incontrolados ou non, cuxas lapas se estenden alén do perímetro destes...

A utilización de materias ou instrumentos susceptibles de ocasionar lume, a posta en circulación, xa que logo, dunha fonte de perigo, no medio forestal ou rural, determina a posibilidade da cualificación imprudente. Valla o exemplo do ferrocarril, tamén considerablemente ponderable nun estudo estatístico sobre incendios, e que así e todo non ten reflexo no reproche penal, polo menos que eu puidese atopar. Posto que é obxectivamente certo que a infracción da máis elemental dilixencia, como é a limpeza das zonas colaterais ás vías, en todo o traxecto pero sobre todo nas zonas de freadas, supón un risco coñecido, repetido e certo, ben puidera dar lugar cando menos ao seu axuízamento.

No entanto si atopamos supostos análogos, como é o do «tractor que tiña o tubo de escape en mal estado de conservación (estaba soldado, pero aparecían fisuras nas soldaduras polas que se desprendían faíscas, as cales tamén se emitían a través da cheminea do tubo)», aínda que a sentenza foi neste caso absolutoria e revogou a anterior (AP de Zamora, S 22-11-2001).

AS QUEIMAS IMPRUDENTES

No inicial «conto» da exposición, introdúcese o que será o núcleo do presente traballo, non só pola súa importancia cuantitativa, senón tamén por ser o que xera os problemas penais-administrativos obxecto deste estudo. Trátase dun ilícito, dun feito, dun delito tradicionalmente maltratado nos nosos tribunais, falo como tantos outros de criterios unificadores ou dun tratamento unitario, pois da forma en que é tratado non resulta un instrumento ao servizo da sociedade, unha resposta contundente fronte a condutas dos administrados, máis aló da simple infracción administrativa que intencionadamente tratou de articular o lexislador.

En primeiro lugar temos que mencionar que non sempre foi admitida a queima de restoballos ou a limpeza do terreo como un suposto de incendio incidental. Para tal efecto cómpre determinar que a sentenza do TC 394/1993 é importante no sentido de que establece o criterio de non intencionalidade da queima.

Non é infrecuente a mención ao carácter intencional que deu inicio ao incendio, pois existe na queima imprudente un acto doloso inicial: quen queima faino sabendo, e a extensión do incendio, alén de onde a capacidade de reacción ou previsión puidese proxectarse, supón un acto que vén a cualificar o propio feito como imprudente, pois xera unha fonte de perigo. E na súa función de garante, o autor, ao no ter adoptado os medios suficientes para iso, carece de control sobre a dita fonte, e é nesa falta de control ou de previsibilidade na que se colocou o suxeito activo onde se lle pode imputar o proceder imprudente, que non o doloso inicial.

Así, por exemplo, nalgún caso púidose deslindar o delito «por arriba», ao encontro co dolo, sorteando de momento nesta exposición a posición particularmente difícil do dolo eventual en determinadas condutas que intentaremos razoar ao final deste punto.

Non só se debe deslindar en ilícito penal doloso dentro do mesmo capítulo, o que en certa forma non é mais ca unha análise do elemento intencional e volitivo dentro dun ataque ao mesmo ben xurídico, senón que a especial natureza do incendio

emparéntao co delito de danos. Así na S da AP de Ourense do 28-11-2003, faise mención á concorrencia da imprudencia co delito intencional, e alerta de posible uso do tipo do art. 358 para castigar o que, segundo a propia norma legal que altera o principio xeral de especialidade, é un delito de danos; «non se pode empregar a vía 'oblicua'», especialmente en dereito penal, de carácter eminentemente sancionador, para aplicar un delito, o de danos imprudentes, cando a norma o exclúe (artigo 267 citado); o artigo 358 prevé o castigo dos incendios provocados por imprudencia grave, pero nada máis ca nos supostos contemplados no primeiro parágrafo do artigo 351 (o parágrafo segundo equipara o incendio non persoal co delito de danos e, así, di que se «castigará como danos») e nos casos de incendios forestais, que non se dan no que é obxecto de axuízamento.

Sen pretender aquí esgotar e repetir todos e cada un dos elementos do delito, si é posible apreciar algunha das peculiaridades que puidesen influír no seu axuízamento.

Suxeito activo. Temos que mencionar a posibilidade de concorrencia de autores; todos imaxinamos a queima realizada por un só autor, un só suxeito activo do delito, e parece crear un problema maior a coautoría no caso da imprudencia. Trátase de coparticipación máis que de coautoría, pois todos concorren coas súas condutas, coa omisión indebida da atención á previsión da fonte de perigo. Esta formulación queda lonxe de ser unha elucubración con fins didácticos ou un suposto de laboratorio, pois realmente algunha sentenza en resolución de recursos en que precisamente se ataca este punto di que se chega a estas formulacións condenatorias sen ningún tipo de problemas. Como exemplo temos o seguinte parágrafo: «e chegou á conclusión de que os ditos acusados participaron como coautores xunto con Rita na acción imprudente determinante do incendio, posto que desde un principio coincidiron en que decidiron axudar a Rita para facerlle o favor e entre todos protagonizaron a acción descoidada consistente en plantar lume, sen as debidas precaucións, como a realización dunha atallada, e sen contar con máis auga que unha garrafa de cinco litros para consumo [...] que non adoptaron ningunha

medida de prevención para evitar o eventual risco que o lume entrañaba e, ante a propagación deste ao se levantar vento, non puideron facerlle fronte á situación debido á súa conduta descoñecida con respecto do terreo forestal no que provocaron neglixentemente o incendio». AP de Málaga, Sec. 2ª, S 14-07-2003.

Prexudicados. A consideración de prexudicado do titular do predio afectado é a categoría acollida por todos. No entanto, unha lectura do precepto cos ollos do art. 45 da Constitución e unha visión ampla do ben xurídico protexido poden levarnos a formulacións coma a que a anterior sentenza establecía: «Por outra banda debe revogarse a sentenza tendo en conta que ao existir un delito medioambiental se estende sobre toda a sociedade, de xeito que o órgano competente para recibir a indemnización é a Consellería de Medio Ambiente, con independencia de quen sexa o titular concreto da masa forestal. Xa que logo, o acusado, no caso de que aparecese o titular da devandita masa, quedaría indemne dunha dobre indemnización, tal e como pretende o recurrente acusado condenado, pois ese pagamento efectivo extinguiría a indemnización –sería unha relación efectiva entre o titular e a Consellería ou en todo caso quedaría libre a vía xurisdiccional correspondente, no caso de que inferise un prexuízo económico determinado a ese terceiro– no hipotético caso de que fose compatible coa indemnización anterior».

Resaltadas esas notas no delito debemos pois entrar a definir e diferenciar o delito, non en comparación ao ilícito administrativo senón de maneira intencionadamente independente, pois é este carácter alleo ao terreo administrativo o que lle dá contido e natureza propia á interpretación que o penalista debe facer do precepto, considerando a existencia da sanción administrativa pero sen mostrarse dependente dela, pois ten ou debe ter substantividade propia no dereito penal.

REQUISITOS DE IMPRUDENCIA NO CASO CONCRETO
DAS QUEIMAS

A doutrina da Sala 2ª do Tribunal Supremo (Auto do 27 de abril de 2001) afirmou que a imprudencia require a concorrencia dos seguintes requisitos:

- a) Unha acción ou omisión voluntaria non maliciosa.
- b) Infracción do deber de coidado.
- c) Creación dun risco previsible e evitable.
- d) Un resultado danoso derivado, en axeitada relación de causalidade, daquela descoidada conduta (STS do 3 de outubro de 1997).

E o concepto de imprudencia grave equivale ao anterior de imprudencia temeraria. É dicir, require para a súa existencia unha conduta en que se omite a adopción de cautelas máis elementais. Iso traslada o problema a avaliar o grao de omisión de deberes obxectivos de coidado esixible por normas sociais establecidas para a protección de bens, xeralmente considerados como valiosos e dignos de protección, e a que, ademais desa conformidade obxectiva, teña que terse en conta, en cada caso concreto, se a esixencia xeral é aplicable ao individuo que se xulga, atendendo ás súas circunstancias intelectuais e ao ámbito dos seus coñecementos xerais segundo o seu grao de información cultural (STS do 9 de xuño de 1999).

É tamén doutrina xurisprudencial reiterada sobre a materia que o elemento diferenciador entre as distintas clases de imprudencia non vén determinado polo resultado alcanzado, senón pola ausencia da máis elemental cautela ante a posibilidade dun resultado cuxa previsibilidade é notoria para calquera adulto normal, o que determinará se nos atopamos ou non ante un suposto de imprudencia grave.

Son numerosos os pronunciamentos que partindo desta base fai o TS e o resto dos órganos xudiciais, pero nós temos que concretar máis e delimitar por debaixo a imprudencia simple ou leve, que vén a distinguir sempre aos que adoptaron algunhas precaucións para evitar que o lume ou as queimas que estaban realizando se puidesen propagar. Así, a modo de exemplo: «es-

parexer as brasas, verter auga e terra e non abandonar o lugar» poden entenderse como actos que impiden a cualificación como grave, AP de Alacante, Sec. 3ª, S 03-06-2003.

Outra formulación na resolución do castigo do ilícito penal pasa por considerar como parámetro o criterio de gravidade no resultado. Tal consideración ou criterio de gravidade non se encontra inducido no tipo, non hai unha ponderación –como si parece habela no suposto dos delitos medioambientais– que o lexislador deixe nas mans do aplicador do dereito. Tal criterio de gravidade é rexeitado como fundador do tipo penal fronte ao administrativo en numerosas sentenzas. Así por exemplo na AP de Málaga, Sec. 2ª, S 09-06-2003, dise: «Alega o recorrente que no presente caso, con escasísimos danos causados, o tipo penal non sería aplicable, por non ter a súa incardinación no art. 358 en relación co art. 352-1 do Código Penal».

Non comparte a Sala tal criterio; certo é que a valoración dos danos causados ascende a 18,03 euros. Agora ben, iso non supón que ao non ser causado o lume, este afectase á zona periférica. En definitiva, tal circunstancia relativa ao importe das perdas só pode ter o seu reflexo no ámbito da extensión da pena, como así o expón o xuíz que sentencia. Ou no caso da AP da Coruña, Sec. 5ª, S 22-05-2003, na que se establece o comportamento imprudente por carecer de auga, persoal e material suficiente para controlar a propagación do lume, e por non realizar ningún cerco, a pesar das altas temperaturas reinantes, de xeito que non se puido evitar que o lume se descontrolase e se queimase unha extensión duns 500 metros cadrados de matagueira e masa forestal, con impacto ambiental practicamente nulo.

Así e todo non podemos esquecer a sentenza do TS, 2ª, S 03-06-2002, da que fora relator José Antonio Maratón Chávarri, na que engade aos requisitos antes mencionados os seguintes:

c) Factor normativo externo, representado pola infracción do deber obxectivo de coidado, definido este non só atendendo á resposta esixible a un home consciente, de prudencia e intelixencia media, senón tamén a un conxunto de regras extraídas da estimable canteira da común e diaria experiencia, moitas delas cristalizadas e

consolidadas a través de normas regulamentarias ou doutra índole, aceptadas e impostas na vida social e en cuxo escrupuloso atendimento cifra a comunidade a conxuración do perigo, acentuadas por sobrevir circunstancias excepcionais; atopándose na violación de tales principios ou normas socioculturais ou legais, a raíz do elemento de antixuricidade detectable nas condutas culposas ou imprudentes, ao se erixir aqueles en regras reitoras dun sector actuaciónal; o reproche de culpabilidade pasa pola constatación de que o autor, co seu comportamento perigoso, infrinxiu o deber de coidado requirido, en xeral, no tráfico a prol de evitar o resultado danoso, amosándose igualmente inobservante daquelas previsións que eran esixibles en atención ás súas persoais aptitudes.

Pódese afirmar, como síntese compendiadora, que a infracción culposa, xunto ao resultado lesivo e previsible, presupoñ un baleiro, de maior ou menor radio, na observancia dese deber xeral de coidado co que o ordenamento xurídico conta cando dunha actividade potencialmente perigosa se trata, susceptible, ante o seu torpe e descoidado desempeño, de incidir sobre bens xuridicamente protexidos. A imprudencia temeraria sitúase no cumio estrutural, dentro da escala xerárquica das actuacións culposas, e correspóndelle a súa definición ao órgano xudicial de acordo cos datos máis significativos e reveladores da causa xeradora do risco, a súa racionalidade e previsibilidade, a súa potencialidade perigosa e probabilidades de desencadeamento do «damnum», sen deixar de ponderar axeitadamente a maior ou menor entidade das omisións espirituais ou fallos psicolóxicos acusables no axente.

E segue a dicir a mencionada sentenza:

A través do articulado da Lei penal substantiva, artigos 565, 586, 1º e 600, Texto anterior ao introducido pola Lei orgánica 3/1989, do 21 de xuño, defínense as diversas especies de culpas que, articuladas en varios tipos, representan unha escala xerárquica en cuxa cúspide estrutural, como a máis grave das infraccións, figura a imprudencia temeraria, supondo esta a eliminación da atención máis absoluta, a inadopción dos coidados máis elementais ou rudimentarios esixidos pola vida de relación, suficientes para impedir ou conter o desencadeamento de resultados danosos previsibles, infrinxíndose deberes fundamentais que atinxen a convivencia e os principios transidos de alteridade. En tanto que na imprudencia simple se acusa a omisión da atención normal ou debida en rel-

acción cos factores circunstanciais de toda orde que definen e contornan o suposto concreto, representando a infracción dun deber de coidado de pequeno alcance, aproximándose, sen alcanzala, á cota esixida habitualmente na vida social. Debe proceder o órgano xudicial, en delicado labor valorativo *ex post facto*, á coidadosa análise dos básicos elementos constitutivos da culpa penal, á maior ou menor gravidade do fallo psicolóxico padecido, á casualidade e intensidade da desatención, en función do risco desencadeado, coa torpe actuación. Así mesmo á entidade do deber obxectivo de coidado omitido, medida determinada en atención ás xerais circunstancias cognoscibles polo cidadán medio e polo infractor en concreto, e ás regras da experiencia ou regulamentarias que marcan a pauta de procedencia no obrar do suxeito, saberes cuxa referencia é precisa para o axeitado xuízo de culpabilidade. A gravidade da infracción da norma de coidado é o elemento negativo a que atende a clasificación legal, debendo terse en conta tanto a perigosidade da conduta como a valoración social do risco.

En atención a esta doutrina a gravidade do risco e do seu resultado non pode ser descoñecida por quen valore tales diferenzas.

CRITERIOS ORIENTATIVOS PARA DETERMINAR A POSIBLE OMISIÓN DA IMPRUDENCIA GRAVE NAS QUEIMAS

Omitir a adopción das máis elementais medidas de seguridade. Nisto son unánimes as resolucións estudadas; no entanto é preciso determinar cales son esas medidas elementais de seguridade e poñelas en relación coas circunstancias concomitantes co feito. Entre outras podería citarse non soamente unha, senón o conxunto de todas elas, de maneira que unha soa delas puidese non chegar a cualificar a imprudencia pero si unha acumulación delas (AP de Lugo, S de data 21-04-2004):

- a realización dunha devasa ou dunha atallada,
- corte previo e acumulación da maleza no lugar propicio para a queima,
- vixilancia ata que o lume estivese totalmente apagado.

Valla por todas elas a sentenza da AP de Málaga, Sección 2ª, de data 09-06-2003:

Tampouco podemos excluír a conduta imprudente dos acusados posto que aínda que é certo que realizaron unha atallada, así e todo esta non só foi cualificada de rudimentaria, senón insuficiente, e ademais unha vez que puxeron lume marcharon do lugar sen que este estivese extinguido. É dicir, a conduta imprudente determínase non só pola falta de autorización administrativa, o rudimentario da atallada, senón pola falta de adopción de medidas tendentes a evitar que o lume se propagase, abandonando o lugar previamente a que este quedase totalmente extinguido e sen se aprovisionar de auga para sufocar o lume en caso necesario.

Posesión de medios materiais e persoais aptos para o control e extinción do lume. É dicir, proporcionalidade na resposta ao risco provocado, a propia natureza do delito que incrimina sen dúbida o resultado debido a unha conduta de alto risco esixe que a resposta, especialmente no medio rural, sexa consecuenta co perigo xerado.

Preceptiva autorización administrativa para a queima. Para as queimas é preciso autorización regrada, en función das directrices marcadas polas autoridades autonómicas, en Galiza as resolucións da Dirección Xeral de Montes e Industrias Forestais, sobre medidas para a prevención de incendios forestais (24 de xaneiro de 2002, 11 de febreiro de 2003).

Todas estas precaucións veñen contidas nos permisos de queima. Entón, unha vez solicitado e obtido tal permiso, a imprudencia cométese sabendo da inaplicación dunha condición ou mandado da Administración. Así, por exemplo, para que se outorgase a autorización esixíase facer «unha devasa mediante a eliminación manual ou mecánica da totalidade do material combustible nunha franxa de polo menos 5 metros de longo, rodeando o perímetro que se vai queimar» e no apartado d) establecíase que «non se abandonará a vixilancia da zona queimada ata que o lume estea totalmente apagado e transcorresen dúas horas sen que se observen lapas ou brasas».

Ou en Andalucía, onde en concreto se fai constar que hai que limpar totalmente de vexetación a zona onde se vai efectuar a queima dos residuos formando unha atallada arredor dela non inferior a cinco metros de anchura, dispor de útiles axeitados para

a extinción e de reservas de auga non inferiores a 50 litros por ha ou fracción.

Ou veñen determinados pola propia dilixencia que o curso dos feitos determina: A orografía do terreo, as altas temperaturas do día, a brisa ou vento que corría e a gran cantidade de follaxe ou estrume de piñeiro existente no lugar dos feitos. S da AP de Alacante, Sec. 3ª, de data 09-06-2003.

Que a súa particular ocupación persoal ou profesional cualifiquen o seu comportamento, é dicir, condicionen un grao maior de esixibilidade profesional, o que a S da AP de Barcelona, Sec. 9ª, de data 03-02-2004, denomina «as ocupacións que concernían na súa posición profesional, como puidera ser noutro contexto dedicarse a labores de extinción e non comprobar a finalización do lume, ou a queima privada polo brigadista voluntario...».

Posto que a teoría da imprudencia parte en principio dos parámetros do home medio, esta é dilixencia que se vén esixindo, condicionada a datos externos que evidencian a súa transgresión.

O acusado ao acender diversas candeas de mecha curta colocadas ben directamente preto do chan do monte cuberto de estrume, ben sobre pequenos recipientes e por mor da brisa que sopraba e a alta temperatura existente, cometeu unha imprudencia grave, pois calquera persoa minimamente dilixente tería advertido os graves riscos de produción dun incendio que entrañaba a dita acción. S da AP de Alacante, Sec. 3ª, de data 09-06-2003.

As circunstancias externas que condicionan a actividade que se realiza: o lugar e o tempo, parámetros subxectivos na mente do axente pero obxectivizables nos datos, cuxa falta de consideración só puidera ser escusable por algunha dificultade ou erro no suxeito activo do delito, pero perfectamente atribuíbles a un cidadán normal:

- Risco altísimo de incendio por vexetación da área en que se produciu.

«Así as cousas, pouco importa no ámbito da imputación obxectiva, no reproche á omisión consciente da dilixencia debida, que o detonante fose un forte e

súbito refacho de vento ou que o emprego de lume se realizase en condicións e estado de forte vento reinante. Se o decisivo, o temerario proceder foi o de deixar de prever e o de evitar un resultado tan elemental e previsible como o producido ante a posta en risco que entrañaba, con altísima probabilidade, facer lume en zona de matagueiras». S da AP de Xaén, Sec. 2ª, de data 09-12-2003.

- Datos meteorolóxicos, no momento e lugar do accidente, de temperatura, humidade relativa, velocidade e dirección do vento.
- Zona de vexetación moi inflamable en condicións climáticas moi favorables á ignición e propagación dun incendio forestal. S da AP de Lleida, Sec. 1ª, de data 23-12-2003.

A repetición ou reiteración na conduta. Aínda que non podemos cualificar como delito a reiteración de ilícitos administrativos, é ben certo que desde o punto de vista do reproche penal si pode terse en conta a omisión das máis elementais normas. Pode ser circunstancial, e entón atender á propia condición do imputado, ou reiterada con coñecemento das posibles circunstancias dos seus actos:

A acción de utilizar repetidas veces o lume nas circunstancias de tempo e espazo que quedan descritas, desentendéndose das prohibicións regulamentarias de realizalo e desprovistas de toda autorización e control pertinente, constitúen grave imprudencia e omisión ao deixar de prever un risco previsible e evitable do que tan confiadamente se despreocuparon ata causar un aparatoso incendio sen adoptar nin as medidas elementais de precaución nin acompañar as súas temerarias condutas dos mínimos medios e medidas de extinción, coa consecuencia directa de mostrarse incapaces de poder sufocalo ante a súa voracidade e cuxa propia existencia revela a importancia e intensa omisión da dilixencia debida que cualifica, polo resultado, de imprudencia e cualificación como grave. S da AP de Xaén, Sec. 2ª, de data 09-12-2003.

A prohibición absoluta de queima en determinados periodos do ano, así por exemplo os meses do estío de Galiza, ou incluso determinados días concretos, os sábados en Andalucía. A contravención desta prohibición, se se demostra que o imputado a coñece, cualificaríase de seu a imprudencia, aínda que é posible distinguir, nos dous modelos citados, quizais a prohibición por risco no primeiro caso, do segundo, a prohibición por outra serie de motivos, (control do medio, actividades de fin de semana, etc.) e cualificar unicamente as primeiras.

Ou tal cúmulo de circunstancias en que se inclúan todas as anteriores, sirvan de exemplo:

...Pois só o feito de producir lume en circunstancias de tan extrema seca, en día de agosto, co pasteiro tan próximo e a proximidade de matagueira e superficie arborizada, determina a gravidade da imprudencia que esixe o tipo; que se ve incrementada ante a circunstancia de ser un día tormentoso, propicio para refachos de vento cambiantes, circunstancia igualmente probada; e aínda que en momentos anteriores non se levaran tales refachos, a gravidade da imprudencia xa era extrema, aínda que efectivamente suporía maior imprudencia verter os rescaldos en pleno refacho. S da AP de Segovia de data 12-02-2003.

Iso proba a imprudencia grave en que se coloca o acusado, máxime cando non estaba en posesión de ningún permiso nin chovera en 11 días. E non só iso, senón que non adoptou tampouco as máis elementais normas de prevención tendentes a evitar a propagación do lume a zonas distintas ás da maleza (atalladas, medios de extinción, etc.) polo que o lume rematou estendéndose sen control e afectando a 6296 metros cadrados de estrato arbustivo (toxo e torgueira) e estrato herbáceo. S da AP de Asturias, Sec. 3ª, de data 13-01-2003.

Aplicando o anterior ao presente caso, vemos como os acusados, é certo e indubidable, acenderon unha fogueira de non grandes dimensións, tomando medidas de precaución, non só rodeándoa con pedras e limpando os arredores para evitar a propagación do lume ás zonas lindeiras; se lemos a declaración dunha das testemuñas alleas que observaron a fogueira, esta manifesta

ter visto o lume aceso, pero non «lle chamou á atención», «estaba moi ben organizado», «ben acendida e a zona limpa», «non se podía imaxinar que aquilo ía ocorrer» –a propagación do lume. Lembremos que a testemuña pode cualificarse de paisana, coñecedora do terreo e das súas circunstancias. Eles mesmos procederon a querer apagar o lume botando auga, a inspección posterior así o afirma, e hai que telo por veraz, coincidindo coas manifestacións dos acusados, pois pola tirada posterior de auga para apagar o lume estendido, amais de non poder interpretar a dúbida en contra dos acusados, é lóxico pensar que se se estendeu xa da zona de comezo, non botarían auga os equipos para a extinción, máis en lugar, como se dixo, limpo ou limpado para tal efecto.

Así, quedou acreditado que o acusado queimou diversa ramallada formando piras afastadas entre si uns cincuenta metros e situadas a unha distancia comprendida entre os tres e os cinco metros da estrema do seu predio, na zona lindeira co monte, con vulneración do que dispoñen os artigos 20.1, 22.2, 23 e 29 do mencionado Decreto, pois non remitiu notificación previa á administración forestal, nin vixiou as queimas ata a extinción das brasas, nin dispuxo os medios regulamentarios para sufocar as lapas en caso de necesidade. Aínda máis, o acusado ausentouse do lugar da queima para atender outros labores agrícolas, deixando as brasas á súa libre combustión. S da AP de Granada, Sec. 2ª, de data 05-09-2001.